

להצלחת עם ישראל ולגאולה שלמה.
ולעילוי נשמת
שפרה אמיד בת יעקב הכהן ואלטה,
עשהאל בן אסתר,
אברהם בן עיישה, ז"ל

הַתַּנְיָן יְשַׁלְּנוּ

הורים וילדים תנ"ך יחדיו לומדים

חֲנֻכַּת הַמִּקְדָּשׁ מלכים א, פרק ח

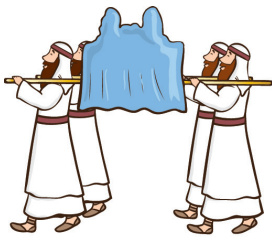
חֲנֻכַּת
הַמִּקְדָּשׁ

מלכות שלמה	מלכות דוד	תקופת השופטים, שמואל ושאל	שנות המדבר
חֲנֻכַּת הַמִּקְדָּשׁ 4 למלכותו 11 למלכותו	40 שנה	426 שנים	40 שנה
יְסוּד מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן 4 למלכותו			מִצִּיאת מִצְרַיִם
			40 שנה
			כְּבוֹשׁ וְנַחְלָה בְּאֶרֶץ 14 שנים
480 שנים מִצִּיאת מִצְרַיִם - עַד לְיְסוּד הַבַּיִת			

1. היכן שכן ארון הברית עד להקמת המקדש?
2. בעת הליכת עם ישראל במדבר, נשאו הלויים את ארון ה'. מי נשא אותו בהכנסתו למקדש?
3. באיזה תאריך נערכה חֲנֻכַּת הַמִּקְדָּשׁ?
4. כמה קרובנות הקרבו באותו מארע?
5. מי היו הנוכחים בהכנסת הארון למקדש?

חֲנֻכַּת הַמִּקְדָּשׁ

א אִזְ יִקְהַל {=יִאסַף} שְׁלֹמֹה אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶת כָּל רְאִשֵׁי הַמִּטּוֹת {=רְאִשֵׁי הַשְּׂבָטִים}, נְשִׂאֵי הָאָבוֹת {=בְּנֵי נֹסֶף לְרִאשֵׁי הַמִּטּוֹת} לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם, לְהַעֲלוֹת {=לְמַקְדָּשׁ שֶׁבְרָאשׁ הַר הַמְּוֵרִיָּה} אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' מֵעִיר דָּוִד, הִיא צִיּוֹן. **ב** וַיִּקְהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּירַח הָאֲתָנִים {=הַדָּשׁ תְּשָׁרִי}, בְּחָג {=הַסֻּכּוֹת}, הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי {=מַחֲדָשׁ נִסָּן}.

ג וַיָּבֵאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הָאֲרוֹן. **ד** וַיַּעֲלוּ אֶת אֲרוֹן ה' וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל, וַיַּעֲלוּ אֹתָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם {=אֶל הַמִּקְדָּשׁ}.

ה וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וְכָל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל הַנוֹעֲדִים {=הַנְּאֻסָּפִים} עָלְיוּ אֹתוֹ, לְפָנֵי הָאֲרוֹן, מִזְבְּחִים צֹאן וּבָקָר, אֲשֶׁר לֹא יִסְפְּרוּ וְלֹא יִמְנוּ מֵרַב...

"ירח האיתנים"

בפרוש "מצודת דוד" נאמר: "חדש תשרי נקרא: 'ירח האיתנים' - מלשון איתן וחק, על שם כי בחדש תשרי הם המועדים היותר חזקים, ומישרים את האדם אל השלמות".
לפי פרוש זה, מדוע נקרא חֹדֶשׁ תְּשָׁרִי: "ירח האיתנים"?

ראשי המטות

עם ישראל היו מחלקים לשנים עשר שבטים. בראש כל שבט עמדו נשיאים שמנו לטפל בענייני השבט וצרכיו והיו נציגיו הרשמיים. משמעותה היסודית של המלה "שבט" היא מקל, ענף. כשם שענפים רבים יוצאים מגזע אחד - כך בהשאלה נקראות הקבוצות היוצאות מאב קדום אחד: שבטים. "מטה" ו"שבט" הן מלים נרדפות, ולכן: "ראשי המטות" הם: ראשי השבטים.

הכנסת ארון הברית למקומו

ו וַיָּבֵאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' אֶל מְקוֹמוֹ, אֶל דְּבִיר הַבַּיִת - אֶל קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, אֶל תַּחַת כַּנְּפֵי הַכְּרוּבִים {=הַכַּנְּפֵה לַפַּסְלֵי "כְּרוּבִים" גְּדוּלִים שֶׁהֶעֱמִיד שְׁלֹמֹה בְּהִיכָל, וְלֹא לְכְרוּבִים שֶׁנִּצְבּוּ עַל הָאָרוֹן עַצְמוֹ}. **ז** כִּי הַכְּרוּבִים פָּרְשִׁים כַּנְּפִים אֶל מְקוֹם הָאָרוֹן, וַיִּסְכּוּ {=סָכְבוּ מֵעַל, כְּמוֹ סִכָּה} הַכְּרוּבִים {=שִׁעֲשֵׂה שְׁלֹמֹה} עַל הָאָרוֹן וְעַל בְּדָיו {=מוֹטוֹת הָאֲחִיזָה שֶׁלוֹ, הַמְצַפִּים זָהָב} מִלְּמַעְלָה.

ח וַיֵּאָרְכוּ {=מָשְׁכוּ כְּלָפֵי חוּץ אֶת} הַבַּדִּים, וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר {=הַבַּדִּים בְּלִטּוֹ מִהַפְּרֻכַת הַחוּצָה}, וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה {=הַבַּדִּים עַצְמָם לֹא נִרְאוּ כְּלָפֵי חוּץ, אֲמָא רַק הַבְּלִיטוֹת שֶׁיֵּצְאוּ בַּפְּרֻכָּה}. וַיְהִיו שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה {=עַד יְמֵי הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ}.

ט אִין בְּאָרוֹן {=בְּאָרוֹן לֹא הָיָה דָבָר} - רַק {=מִלְּבַד} שְׁנֵי לַחֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֶרֶב {=בְּהַר סִינַי}, אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

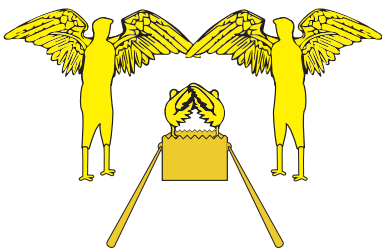
י וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן הַקֹּדֶשׁ, וְהֶעֱנָן {=שֶׁבִטָּא הַשְּׂרָאָת שְׂכִינָה} מָלָא אֶת בַּיִת ה'. **יא** וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לְעֲמֹד לְשֶׁרֶת, מִפְּנֵי הָעֲנָן - כִּי מָלָא כְבוֹד ה' אֶת בַּיִת ה'!

1. כמה כרובים היו בתוך קדש הקדשים?
2. מה בלט מהפרכת כלפי חוץ?
3. מה היה בתוך ארון הברית?
4. מה מלא את בית המקדש עם יציאת הכהנים מן הקדש, אחרי הכנסת הארון?

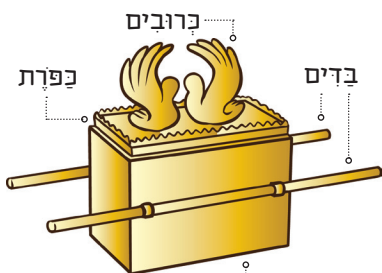

שלמה המלך הורה להכין שני כרובים גדולים ולהעמיד את ארון הברית מתחת לכנפיהם. גבהו ורחבו של כל אחד מהם היה עשר אמות.

הבדים וגניזת הארון

כשהציבו את ארון הברית בקדש הקדשים, משכו את בדי לצד הפונה להיכל המקדש, וכך יצרו ראשי הבדים בליטות בפרכת כלפי חוץ. על פי הגמרא (הוריות יב, א), יאשיהו המלך ראה שחרבן המקדש הולך וקרוב, ולכן גנז, החביא, את ארון הברית.

הארון - ובתוכו לוחות הברית

1. שלמה המלך מתאר את השכינה השורה במקדש כמו: -----
2. שלמה מודה לה' על שהבטיח ל----- בן, ועל שנתן לשלמה בן ורצון לבנות את -----

מה נעשה באהל מועד לאחר הקמת המקדש?

על פי הגמרא (טוטה ט, א), אחר הקמת המקדש, גנזו את האהל במחלות שמתחת להיכל בית המקדש.

תפלת ההודיה של שלמה על הזכות שנפלה בחלקו

יב אז אמר שלמה:

ה' אֱמֹר לְשֹׁכֵן בְּעֶרְפֶּל {=בְּעֲנָן}!

יג בָּנָה בְּנִינִי בַּיִת זָבֵל {=דִּירָה} לָהּ, מְכוּון {=מְקוֹם מוֹכֵן} לְשִׁבְתָּהּ {=שֶׁתֵּשֵׁב בוֹ, שֶׁתִּשְׂרַח שְׂכִינָתָהּ בוֹ, עוֹלָמִים}.

יד וַיִּסַּב {=סִבַּב} הַמֶּלֶךְ אֶת פְּנָיו וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל קְהַל יִשְׂרָאֵל עִמָּד. **טו** וַיֹּאמֶר:

בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּפִיו אֶת {=עַם} דָּוִד אָבִי {=וְהַבְטִיחַ שִׁיתֵן לוֹ בֵּן שִׁיבְנֶה אֶת בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ}, וּבִבְדוֹ מָלָא {=וְנָתַן לְשִׁלְמֹה כַּח צִעֲשׂוֹת}, לְאֹמֶר:

"**טז** מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת עַמִּי, אֶת יִשְׂרָאֵל, מִמִּצְרַיִם, לֹא בְּחֶרְתִּי בְּעִיר {=מִיַּחַדָּת} מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת בַּיִת {=מִמִּקְדָּשׁ}, לְהִיוֹת שְׁמִי שָׁם {=לְהִשְׁרֹת שְׂכִינָתִי שָׁם}, וְאֶבְחַר בְּדָוִד לְהִיוֹת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל".

1. דוד בקש לבנות בעצמו מקדש לה - האם היה רצונו טוב בעיני ה'?
2. ה' אמנם לא נתן לדוד לבנות את המקדש, אך מה הוא כן הבטיח לו?
3. לפי תפלת שלמה, לוחות הברית מזכירים את הברית שנכרתה בין ה' לישראל. מתי נכרתה אותה ברית?

האם מזכר בקטע זה מדוע לא בנה דוד בעצמו את המקדש?

לפניך פסוקים מפרק ה. לפי דברי שלמה בפסוקים אלו, מדוע לא בנה דוד את המקדש?

"וישלח שלמה אל חירם (מלך צור), לאמר: אתה ידעת (הכרת) את דוד אבי, כי לא יכל לבנות בית לשם ה' אלהיו - מפני המלחמה אשר סבבהו..."

חז"ל (יומא כה, א) קובעים כי: "אין ישיבה בעזרה (רחבת המקדש) - אלא למלכי בית דוד בלבד". האם אפשר למצא רמז לכך בפסוקים שלנו?

"יוצאי חלצים"

המלה "חלצים" היא מלה נרדפת למתנים.

הבטוי "יוצאי חלצים" משמעותו - צאצאיו של האדם, היוצאים כבניבול מחלציו.

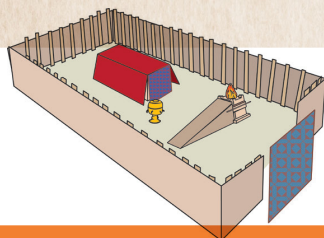
1. שלמה המלך רוצה להראות שהוא מבקש חסד מה', ולכן עומד בתפלה בידיים -----
2. שלמה שואל: "האם ה' יושב בבית שנמצא על ה-----?" ועונה בעצמו: "ברור ש-----!"
3. שלמה מדגיש שה' אינו יושב באמת בתוך ה-----, אלא שומע את ה----- הנשאות בו.

המשך תפלת ההודיה של שלמה על הזכות שנפלה בחלקו

יז ויהי עם לכב דוד אבי לבנות בית לשם ה' אלהי ישראל. יח ויאמר ה' אל דוד אבי:

"יען (בגלגל) אשר היה עם לכבך לבנות בית לשמי - הטיבת כי היה עם לכבך (טוב שהיה רצון זה בלכבך)! יט רק אתה לא תבנה הבית, כי אם בנה היצא מחלציה (ממתניה. כלומר, הבן שיצא ממך) - הוא יבנה הבית לשמי!"

כ ויקם ה' את דברו אשר דבר, ואקם תחת (במקום) דוד אבי ואשב על כסא ישראל, כא אשר שם מקום לארון, אשר שם (בתוך הארון נמצאת) ברית ה' (לוחות הברית), אשר כרת עם אבותינו, בהוציא אותם מארץ מצרים.

תפלת שלמה המלך בחנכת המקדש

כב ויעמד שלמה לפני מזבח ה' נגד (מוט) כל קהל ישראל ויפרש כפיו השמים. כג ויאמר:

ה' אלהי ישראל, אין כמוך אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת! שמר הברית והחסד לעבדיך החלכים לפניך (החלכים בדרךך ודבקים במצוותיך) בכל לבבם...

כד כי האמנם (הייתכן כי) ישב אלהים על הארץ? הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוה (יחזיקוה, אין בהם כדי להכיל אותה, שהרי אין לה גוף) - אף כי (כל שכן שלא יוכל לעשות זאת) הבית הזה אשר בניתי!

כה ופנית אל תפלת עבדך (בגנות שלמה לעצמו) ואל תחנתו, ה' אלהי, לשמע אל הרנה (השיר והשבח) ואל התפלה אשר עבדך מתפלל לפניך היום.

כז להיות עינה פתחת אל הבית הזה לילה ויום, אל המקום אשר אמרת: "יהיה שמי שם", לשמע אל התפלה אשר יתפלל עבדך אל (בתוך) המקום הזה.

ל ושמעתי אל תחנת עבדך ועמה ישראל אשר יתפללו אל (בתוך) המקום הזה; ואתה תשמע אל מקום שבתך (במקום שאתה יושב בו, כבניבול) - אל השמים (בעיני אדם נראה כאילו ה' יושב בשמים), ושמעתי וסלחת...

המשך תפלת שלמה - בקשה מה' לסלח לישראל ולסיעם

1. שלמה מבקש מה' שישמע את ה----- של ישראל בעת צרתם.
2. אילו מהצרות ששלמה מזכיר עלולות לגרם לרעב?
3. איזה תנאי צריך להתקיים כדי שישמע ה' לתפלת אדם מישראל?
4. לפי תפלת שלמה בפסוק מ, איזו תועלת תצמח מכך שיקבל ה' את תפלת החוזר בתשובה?

חסיל

יש המסבירים שמדבר בסוג של חגב, ויש המסבירים שהפונה לאחד משלבי התפתחות הארבה, בהפכו מזחל לחרק מעופף.

1. מדוע יבוא נכרי להתפלל בבית המקדש?
2. האם הנכרי צריך לחזור בתשובה כדי שתתקבל תפלתו?
3. לדעתכם, מדוע יש הבדל בין קבלת תפלת יהודי לקבלת תפלת נכרי?

לג בהנגף עמך ישראל לפני אויב... לה בהעצר שמים, ולא יהיה מטור... לז רעב כי יהיה בארץ. דבר {=מחלה מדבקת שהופכת למוגפה} כי יהיה, שדפון, ירקון {=מחלות הפוגעות ביבולי השדה}, ארבה, חסיל {=סוגי חגבים המחסלים את התבואה והצומח} כי יהיה; {=אז} כי יצר לו איבו בארץ שעריו {=בשערי הערים}; כל נגע, כל מחלה; לח כל תפלה, כל תחנה, אשר תהיה לכל האדם, לכל עמך ישראל, אשר ידעו איש נגע לבבו {=פירו בחטאיהם וישובו בתשובה}, ופרש בפיו {=והתפלל} אל הבית הזה {=במקדש}.
 לט ואתה תשמע השמים {=בשמים}, מכון שבתך, וסלחת ועשית ונתת לאיש ככל דרכיו {=תתן לו את מקושו}, אשר תדע את לבבו {=תדע שהתחרט על מעשיו}, כי אתה ידעת לבדה את לבב כל בני האדם.
 מ למען {=כדי שישיראו שהסתלקה הצרה} יראה כל הימים, אשר הם חיים על פני האדמה אשר נתת לאבותינו.

המשך תפלת שלמה, בקשה מה' לקבל גם את תפלת הנכרי

מא וגם אל הנכרי {=הגוי}, אשר לא מעמך ישראל הוא, וכן מארץ רחוקה למען שמך {=משום שהתפרסם שמך בעולם}, מב כי ישמעו את שמך הגדול ואת ידה החזקה וזרעה הנטויה, וכן והתפלל אל הבית הזה.
 מג ואתה תשמע השמים, מכון שבתך, ועשית ככל אשר יקרא אליה הנכרי {=כפי בקשתו} - למען {=כדי ש} ידעו כל עמי הארץ את שמך, ליראה אתה פעמך ישראל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה אשר בניתי...

אתגר

לפניך פרוש רש"י לפסוקים. כיצד הוא מסביר את ההבדל שבין תפלת יהודי לגוי? "בישראל הוא אומר: ונתת לאיש ככל דרכיו - לפי שישראל מכיר בקדוש ברוך הוא ויודע שהיכלת בידו, ואם אין תפלתו נשמעת - תולה את הדבר בעצמו ובחטאו.
 אבל עובד גלולים קורא תגר {=כועס} ואומר: בית ששמו הולך לסוף העולם, ונתגעתי לכמה דרכים ובאתי והתפללתי בו - ולא מצאתי בו ממש! כשם שאין ממש בעבודת גלולים!. לפיכך: 'ככל אשר יקרא אליה הנכרי'.
 אבל ישראל, אם אתה רואה שהוא משחית בממונו את חברו - אל תתן לו!"

הזמנה לחגג את המקדש

.....

.....

.....

מה הייתם כותבים בהזמנה הזאת?

נכון / לא נכון

- ◆ לשלמה לא היו די בהמות לקרבתות, לכן בקש מעם ישראל שיביאו גם הם.
- ◆ שלמה הקריב כמות עצומה של זבחים, כך שיהיה בה די לכל העם שצבא לחגיגה.
- ◆ לא היה די מקום על המזבח, ולכן הקריבו גם על רצפת עזרת הכהנים.
- ◆ עם ישראל בלו הגיע לחנכת המקדש ושב לביתו לחג הסכות.
- ◆ חגיגת חנכת המקדש נמשכה שלושה ימים.
- ◆ לחגיגות הגיעו אפילו מאזור נחל מצרים.

קרבות חנכת המזבח וחג הסכות

סב והמלך, וכל ישראל עמו, זבחים זבח לפני ה'. **סג** וזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה': בקר - עשרים ושנים אלה, וצאן - מאה ועשרים אלה. ויחנכו את בית ה', המלך וכל בני ישראל.

טד ביום ההוא קדש המלך את תוף הקצר אשר לפני בית ה' (את רצפת עזרת הכהנים, כדי שיוכלו להקריב גם שם, ולא רק על המזבח), פי עשה שם את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים, פי מזבח הנחשת אשר לפני ה' (שבמקדש) קטן מהכיל (לא היה בו די מקום להקריב) את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים.

טו ויעש שלמה בעת ההיא את החג (סכות), וכל ישראל עמו, קהל גדול, מלבוא (מהמקום שבאים דרכו ל) חמת - עד נחל מצרים, לפני ה' אלהינו, שבועת ימים (מה' בתשרי) ושבועת ימים (נוספים, מט' בתשרי, ובסך הכל): ארבעה עשר יום. **טז** ביום השמיני שלח את העם, ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו.

מדוע לא צמו ישראל ביום הכפורים שחל באמצע חגיגות חנכת המקדש?

"אמר רבי יוחנן: אותה שנה, לא עשו ישראל את יום הכפורים. והיו דואגים ואומרים: 'שמא נתחייבו' שונאיהן של ישראל' (הכונה לישראל עצמם, בלשון סגי'נהור) כליה! יצתה (יצאה) בת קול ואמרה להם: 'בלכם מזמנין לחיי העולם הבא!...' אמרו... אין שמחה בלא אכילה ושתיה (אי אפשר לשמח כראוי בשרעבים)" (מועד קטן ט, א).

"מלבוא חמת עד נחל מצרים"

העיר חמת מציגת את הקצה הצפוני של ממלכת ישראל דאז, ונחל מצרים את הגבול הדרומי שלה. הדבר בא לבטא שמכל קצות הארץ הגיעו להשתתף בארוע - מצפון ועד דרום. הבטוי השכיח יותר בתנ"ך הוא: "מדן ועד באר שבע", על פי גבולות הארץ שהיו נכונים עד להרחבת הממלכה בימי דוד. הבטוי המקביל היום: "מדן ועד אילת".

חידה

מה הקשר בין האיור לפרק?

מעוניינים לקבל דפי לימוד למועדים מיוחדים

או מידע על הוצאת הספרים,

לחצו כאן או סרקו את הקודר (קוד QR):

סדרת "התנ"ך שלנו" מאת אלון חזני

עריכת לשון: עומר פדור | איורים: נעמה להב, דניאלה פונד ואוריה מדמוני | עיצוב גריד: צופיה הרבנד | עימוד: דגנית סטניצקי

© כל הזכויות שמורות | להארות והערות: alon.hazani@gmail.com

פרק מתוך "התנ"ך שלנו" - ספר מלכים

סדרת "התנ"ך שלנו" פותחת צוהר לעולם התנ"ך להורים וילדים החפצים ללמוד יחדיו, בהבנה, בהעמקה ובדיון בנושאים ערכיים. זאת ועוד, בזכות מבנה הספר ועיצובו יוכלו ילדיכם להמשיך ללמוד ספר זה גם בעצמם.

"התנ"ך שלנו" מזמין אתכם ללימוד משותף של ספר הספרים בדרך חדשה וחוויתית.

עד כה יצא לאור ספר יהושע, ובקרוב יראה אור גם ספר שופטים.

להזמנת ספרים ליחידים ולקבוצות לימוד, וכן להנצחת יקירכם בספרים הבאים,

פנו למכון התורני אור עציון 08-8502822 // 054-6340121 // www.machon.oretzion.com

